

HCEU 4 maart - (voorlopige) inzet Europese Raad 25-26 maart 2021: Interne Markt, industriebeleid, economie, digitalisering

Aanleiding

- De Europese Raad komt op 25 en 26 maart fysiek bijeen met de volgende thema's: COVID-19, Interne Markt, industriebeleid, digitalisering, economie, de Oostelijke Middellandse Zee, Rusland en mogelijk klimaat.
- Vooruitlopend op de definitieve vaststelling van de ER-inzet tijdens de HCEU van donderdag 18 maart en de REA van dinsdag 23 maart wordt er tijdens de HCEU van 4 maart vooruit gekeken naar de NL inzet op het gebied van de Interne Markt, industriebeleid, economie en digitalisering m.h.o.o. vroegtijdige beïnvloeding van de ER bespreking. De NL inzet voor strategische autonomie zal tijdens de HCEU van 18 maart als apart agendapunt behandeld worden (follow-up HCEU 28 januari jl.). Tijdens de Europese Raad van 1-2 oktober 2020 zijn reeds uitgebreide conclusies over de interne markt, industrie en digitalisering aangenomen. De verwachting is dat de Europese Raad van 25-26 maart hierop zal voortbouwen.
- Deze notitie betreft een ruime inventarisatie. Niet alle subthema's zullen plaats krijgen in de definitieve Nederlandse ER-inzet. Na de HCEU-bespreking zal de prioritering worden aangescherpt, mede op basis van de draft guidelines van 8 maart.

Gevraagd akkoord van de HCEU:

- Akkoord met de voorlopige ER-inzet voor de thema's interne markt, industriebeleid, economie en digitalisering.
- De HCEU-leden worden verzocht aan te geven welke dossiers prioriteit hebben.
- De departementen worden gevraagd de NLse ER- inzet verder te focussen op basis van de HCEU-bespreking, de beschikbare informatie over de aankomende voorstellen, de *draft guidelines* (8 maart a.s.) en de definitieve agenda en structurering van de ER.

Kern Nederlandse inzet

Interne markt, industriebeleid, economie:

- *Interne Markt, industriebeleid:* De Europese Raad van 25-26 maart geeft de gelegenheid richting te geven aan de aangekondigde update van de industriestrategie die de CIE op 27 april publiceert. De Interne Markt zal zowel in het kader van COVID-19 als de industriestrategie aan bod komen.
- Vooral nog is het vooral zaak de balans tussen strategische autonomie en een open economie te bewaken. Doel is het borgen van onze publieke belangen. Een open economie is het uitgangspunt. Strategische autonomie als middel om de weerbaarheid te verhogen, maar niet als doel op zich. Versterking van de Interne Markt is de hoeksteen voor een concurrerende en weerbaarder EU. De actualisering van de industriestrategie van 27 april dient zich te richten op het versnellen van de plannen voor de duurzame en digitale transitie en het onder regie van de CIE en via allianties opstellen van concrete actieplannen om strategische afhankelijkheden te verminderen en strategische ecosystemen en waardeketens te versterken. Verder waakzaam zijn t.a.v. proliferatie van IPCEIs, verdere versoepeling van de staatssteunkaders en generieke versoepeling van het mededingingsbeleid.
- *Economie:* De Europese Raad zal de prioriteiten voor het Europees Semester bespreken. Dit jaar wordt het Europees Semester tijdelijk aangepast om zoveel mogelijk synergie te bereiken met het *Recovery and Resilience Facility* (RRF). Lidstaten moeten de nationale herstelplannen in lijn brengen met de landspecifieke aanbevelingen die geïdentificeerd zijn in het kader van het Europees Semester.
- NL steunt de prioriteiten van de CIE voor het Europees Semester voor 2021 (bevordering van het economisch herstel en het vergroten van het groeipotentieel en de weerbaarheid van lidstaten) en kan instemmen met de aanbevelingen voor het economisch beleid van de eurozone.

Digitalisering:

- Recente wetgevingsvoorstellen (*Digital Governance Act (DGA)*, *Digital Services Act (DSA)* en *Digital Markets Act (DMA)*), het aangekondigde *Digital Decade* voorstel (9 maart) en het wetgevingsvoorstel voor AI (21 april) zullen basis zijn voor discussie bij de ER van 25-26 maart.
- Steun voor het concretiseren van de ambitie om Europees leiderschap te tonen in het aangekondigde *digital decade* voorstel door middel van doelstellingen voor 2030. Europees leiderschap is gebaseerd op het vermogen van de EU om wereldwijd standaarden te zetten, de snelle implementatie van digitale innovaties, en een open en concurrerende interne markt. Om digitalisering niet onnodig te remmen en vertrouwen te bieden aan bedrijven en burgers moeten de juiste standaard zettende kaders worden ontwikkeld, gebaseerd op Europese normen en waarden. Hierbij is het van belang dat er voldoende ruimte bestaat voor innovatie en verdere ontwikkeling van digitale sleuteltechnologieën. Dit vergt daarnaast robuuste en gerichte financiële investeringen.¹
- NL verwelkomt de DMA en DSA. Daarbij pleit NL voor het behouden van de huidige reikwijdte van de DSA, namelijk het beperken van de verwijderingsverplichtingen tot illegale inhoud, en niet schadelijke inhoud (i.t.t. FRA).
- Oproep aan de CIE om samenhang te borgen tussen de verschillende data- en cloud initiatieven en de voorgenomen IPCEI cloudinfrastructuur en services.
- NL hecht veel waarde aan digitale rechtsstatelijkheid (en steunt het cyberpakket van 16 dec. jl.), een digitale overheid en investeringen in human capital.

ToelichtingInterne markt, industriebeleid en economieBereiken:

- Balans tussen strategische autonomie en een open economie in de ER-conclusies. Doel is het borgen van onze publieke belangen. Een open economie is het uitgangspunt. Strategische autonomie als middel om de weerbaarheid te verhogen, maar niet als doel op zich.
- Versterken van de interne markt als hoeksteen voor een concurrerende en weerbaarder EU, door 1) het continu wegnemen van concrete barrières via maatwerkoplossingen en uitvoering van het actieplan voor betere implementatie en handhaving; 2) zorgen dat de interne markt weerbaarder wordt gemaakt op basis van lessen uit de crisis.
- Modern en onafhankelijk mededingingsbeleid, waarbij het objectieve en politiek-onafhankelijke toezicht niet wordt aangetast, maar wel een update plaats vindt in het kader van de groene en digitale transitie met ruimte voor bottom-up duurzaamheids- en data relevante initiatieven.
- Behoud van een sterk staatssteunkader door 1) een exit-strategie voor de staatssteunmaatregelen ten tijde van de COVID-pandemie; en 2) modernisering van de staatssteunregels ter ondersteuning van een robuust economisch herstel en de groene en digitale transitie, met een gelijk speelveld als uitgangspunt.
- Het creëren van een level playing field, door een wetsvoorstel buitenlandse subsidies (Q1 2021) dat zich op alle typen marktgedragingen, waaronder, maar niet gelimiteerd tot, aanbestedingen, fusies en overnames; daarnaast dient het niet alleen te zien op directe/financiële subsidies, maar ook op overheidssteun zoals toegang tot data, grondstoffen, kennis of overwinsten door een ongereguleerde dominante machtspositie op de eigen markt.
- Commitment aan een rules-based multilateraal handelssysteem. Inzet op hervorming van de WTO en trade enforcement. Faciliteren van handel en gunstige randvoorwaarden (zoals sterke instituties en rechtsstaat) om afhankelijkheden in waardeketens te adresseren en weerbaarheid te versterken.
- Gebruik maken van een gericht industriebeleid en industriële allianties om samen met betrokken stakeholders gericht maatschappelijke uitdagingen op te lossen en strategische

¹ EU-middelen dienen gevonden te worden binnen de in de Raad afgesproken financiële kaders van de EU-begroting.

ecosystemen te versterken. De CIE dient hierin de regie te pakken met lange termijn actieplannen voor strategische ecosystemen. IPCEIs dienen selectief ingezet te worden, nadat een gedegen analyse markt- en/of systeemfalen heeft vastgesteld en wanneer andere minder ingrijpende instrumenten niet geschikt zijn bevonden om de doelen te behalen.

- Identificeren van kritische sectoren en technologieën op basis van een breed afwegingskader dat rekening houdt met o.a. schaarste van grondstoffen, gezondheids- en veiligheidsimplicaties, brede economische effecten en alternatieve marktconforme oplossingen.
- EU als geopolitieke speler door effectief gebruik te maken van onder andere het handelsinstrumentarium en toegang tot de interne markt, waarmee de EU haar marktmacht kan inzetten als tegenwicht voor bepaalde ongewenste afhankelijkheid.
- Tijdelijke aanpassing van het Europees Semester die alleen voortduurt zolang herstelplannen in het kader van de RRF worden ingediend en beoordeeld.
- Bevordering van het economisch herstel en het vergroten van het groeipotentieel en de weerbaarheid van lidstaten door middel van het doorvoeren van structurele hervormingen en gerichte investeringen op het gebied van digitalisering en klimaat. NL kan instemmen met de vijf aanbevelingen voor het economisch beleid van de eurozone.

Vermijden/ defensief

- Misbruik van agenda strategische autonomie gebruiken voor protectionisme of zelfvoorziening. Voorkomen van een onbalans ten nadele van een open economische benadering.
- Politisering en generieke versoepeling van het mededingingsbeleid; focus op creëren van Europese kampioenen.
- Verruiming en verlenging van soepele staatssteunkaders (huidige versoepeling loopt af op 31 december 2021).
- Aantasting van het gelijke speelveld door een proliferatie van IPCEIs. O.a. FRA en DUI zetten sterk in op IPCEI's.
- Ondernijming van de voorwaarden voor het RRF, zoals een inzet op het "snel" mobiliseren van middelen of een ruimere uitleg van de hervormingseisen.

Achtergrond

- *Industriestrategie*: Om de gevolgen van COVID-19 mee te nemen zal de CIE op 27 april een actualisering van de langetermijn industriestrategie presenteren. Deze actualisering dient zich te richten op het versnellen van de plannen voor de duurzame en digitale transitie en het opstellen van concrete actieplannen, onder regie van de CIE en via allianties, om strategische afhankelijkheden te verminderen en strategische ecosystemen en waardeketens te versterken.
- *NLse beïnvloeding*: Ter beïnvloeding van de industriestrategie heeft NL met 11 andere LS, o.l.v. DK, een non-paper over strategische autonomie opgesteld (economische invalshoek). Een NL-SPA non-paper is opgesteld voor een brede benadering van het thema. Finland zal namens 19 Single Market like-minded op hoofdlijnen enkele boodschappen ('lines to take') insteken bij ER-voorzitter Michel, op basis van de bijeenkomst op 18 februari jl. De NLse inzet in deze notitie sluit inhoudelijk nauw aan bij deze initiatieven.
- Het *FRA-DUI non-paper* (17 febr.) ter beïnvloeding van de industriestrategie biedt veel aanknopingspunten voor NL (inzetten op groen en digitaal, versterken ETS, creëren circulaire markten, zorgen voor coherentie tussen strategieën zoals systeemintegratie en duurzame chemische strategie, versterken IM, verbeteren FDI screening, blijvende inzet op handel/WTO, verbeteren reciprociteit), maar ook enkele aandachtspunten op het gebied van IPCEIs, waar FRA en DUI meer ruimte willen dan huidige NL positie. Ook moet NL alert zijn dat verruiming van staatssteunkaders niet leidt tot een ongelijk speelveld.
- *IPCEIs*: Op dit moment lijken IPCEIs voor sommige LS, waaronder FRA en DUI, het startpunt van Europese samenwerking en zijn de voorstellen vaak nog niet onderdeel van een meer langetermijnplan waar de noodzaak voor extra staatssteun uit voortkomt. Hoewel per casus bekeken moet worden of een IPCEI nuttig is kan veelvuldig gebruik van het IPCEI-instrument ook leiden tot een ongelijker speelveld. Grotere lidstaten kunnen met meer middelen meedoen en bij IPCEIs worden met deze middelen vooral nationale bedrijven ondersteund i.p.v. op basis

van excellentie en impact zoals dit onder Horizon Europe gebeurt. Ondanks deze aandachtspunten is het IPCEI-instrument een belangrijk instrument in de toolbox van de EU dat als katalysator van innovatie kan dienen.

- *Economie*: in de 2021 strategie voor duurzame groei staat economisch herstel en de bijdrage van de RRF hieraan centraal en presenteert de CIE zeven Europese *flagships* voor de herstelplannen: schone en hernieuwbare energie, energie-efficiëntie, schoon vervoer, breedband, digitale overheid, data, *cloud* en om- en bijscholing. In de aanbevelingen voor het economisch beleid van de eurozone pleit de CIE voor het blijven voeren van een expansief begrotingsbeleid in 2021 om het herstel te ondersteunen; convergentie, veerkracht en duurzame en inclusieve groei te bevorderen; nationale institutionele raamwerken te versterken; de macro-financiële stabiliteit te verzekeren; en de EMU te verdiepen.

Digitaal:

Bereiken:

- **Digital Decade**: Steun voor de CIE in haar ambitie om Europees leiderschap te tonen, gebaseerd op het vermogen van de EU om wereldwijd standaarden te zetten, de snelle implementatie van digitale innovaties, en een open en concurrerende interne markt. Steun voor het concretiseren van doelstellingen² op het gebied van digitalisering voor 2030 en tegelijkertijd flexibiliteit behouden om in te kunnen spelen op de snelheid van digitale ontwikkelingen. De Digital Economy and Society Index (DESI) kan dienen als vertrekpunt.
- **Digital Services Act**: Steun voor de keuze van de CIE om de materiele reikwijdte voor verwijderingsverplichtingen te beperken tot illegale content, niet schadelijke content, om negatieve effecten op de vrijheid van meningsuiting te voorkomen
- **Digital Markets Act**: steun voor het voorstel. Aandacht vragen voor duidelijkheid en snelheid enerzijds en voldoende ruimte voor maatwerk en toekomstbestendigheid anderzijds. Benoemen dat bij de vraag of een platform een poortwachter is, meer rekening moet worden gehouden met de mate waarin een platform een ecosysteem van meerdere diensten aanbiedt.
- **Data / Cloud**: oproep aan de CIE om de regie te nemen in het voeren van strategische discussies met lidstaten en de *European Data Innovation Board* en de *European Alliance for Industrial Data and Cloud* te lanceren, om de samenhang te borgen tussen de verschillende data- en cloudinitiatieven die zijn voortgevloeid uit de Data Strategie en de voorgenomen IPCEI cloudinfrastructuur en services.
- **AI**: steun voor ontwikkeling van een (wetgevings) kader voor mensgerichte AI op basis van een *learning approach* en een risico-gebaseerde aanpak, waarbij hoge risico's nauwkeurig en dynamisch moeten worden gekarakteriseerd op basis van o.a. de mogelijke impact van AI-toepassingen. Op deze manier kunnen gericht problemen geadresseerd worden naarmate nieuwe sectoren en toepassingen ontstaan en blijft er tegelijk ruimte voor innovatie.
- **Internet of Things**: zo snel mogelijk (uiterlijk mid 2021) ontwikkelen van minimum cybersecurity voorwaarden voor IoT apparaten middels gedelegeerde handelingen onder de Radio Equipment Directive.
- **Digitalisering van het MKB**: dit versnelt economisch herstel en groei doordat het MKB de potentie van kansrijke digitale toepassingen weet te verzilveren.
- **Digital Europe Programme**: lidstaten oproepen om cofinanciering te organiseren teneinde het opbouwen van strategische digitale capaciteiten en het faciliteren van de brede toepassing in de hele EU van digitale technologieën zoals quantum computing, AI en cybersecurity.
- **Digitale rechtsstatelijkheid** Een open en veilig digitaal domein voor bedrijven en burgers die ook bijdraagt aan de versterking en bescherming van de digitale rechtsstaat. Op rechtsstatelijk vlak is het uitgangspunt hierbij dat online dezelfde rechten en waarden gelden als offline. Een duidelijk (juridisch) kader is van belang om fundamentele rechten te beschermen, zoals privacy, rechtszekerheid en toegang tot het recht. Opsporingsdiensten en de rechterlijke

² De CIE zal naar verwachting doelstellingen formuleren op het gebied van o.a. connectiviteit, vaardigheden en digitale publieke diensten.

macht dienen te worden voorzien van voldoende capaciteit en digitale expertise, waaronder toegang tot bewijsmateriaal, toegang tot gegevens en het gebruik van digitale technologieën zoals AI.

- Cyberbeveiliging versterken op EU en lidstaat niveau, met oog op de toegenomen digitalisering en het permanente karakter van de digitale dreiging. NL verwelkomt de ambitieuze EU Cybersecurity strategie en kijkt uit naar verdere uitwerking en plannen voor implementatie.
- Herziening Netwerk en Informatiebeveiliging-Richtlijn: verhoging van het digitale beveiligingsniveau in de EU en verbetering van de samenwerking tussen lidstaten op cybersecurity moet zoveel mogelijk risico gefaseerd worden uitgevoerd.
- Digital tax zal mogelijk worden opgenomen in de ER-conclusies. Gezien de complexiteit en de verbondenheid van de wereldwijde economie is een wereldwijde oplossing belangrijk. Daarom is het lopende OESO-traject inzake belastingheffing in een digitaliserende economie (finale rapporten worden medio 2021 verwacht), waar 138 landen aan meedoen van groot belang.
- Human capital: oproep tot intensivering van de gezamenlijke inspanningen gericht op het versterken van digitale basis- en geavanceerde vaardigheden, o.a. door kwalitatief hoogwaardig digitaal onderwijs en leven lang ontwikkelen.
- Digitale overheid op basis van transparantie, openheid en inclusiviteit en een op de gebruiker gerichte toepassing van overheidsdiensten, zoals een digitale identiteit, versterkt onze democratie en demonstreert verantwoord gebruik van technologie.

Vermijden:

- Inbreuk op nationale bevoegdheden, bijvoorbeeld op terreinen waar digitalisering en de nationale veiligheid elkaar raken, of waar te vergaande invloed wordt uitgeoefend op nationaal onderwijsbeleid over digitale vaardigheden.
- Duplicatie van initiatieven, bijvoorbeeld inzake cybersecurity.

Achtergrond

- De *DMA en DSA* zijn op 15 december jl. door de CIE uitgebracht voor het moderniseren van de wetgeving voor online platforms. DMA richt zich op het toekomstbestendig maken van het mededingingsbeleid op digitale markten met het oog op de dominante rol van een aantal grote online platforms en is grotendeels in lijn met de NL inzet. DSA beoogt de interne markt voor digitale diensten beter te laten functioneren en een uniforme, veiligere online omgeving voor Europese consumenten en eindgebruikers te waarborgen. NL steunt de CIE in het beperken van de materiële reikwijdte van de DSA tot illegale content om negatieve effecten op de vrijheid van meningsuiting te voorkomen. FRA pleit voor uitbreiding naar schadelijke content.
- *Digital Decade*: Op 9 maart zal de CIE doelstellingen presenteren voor 2030 op het gebied van o.a. connectiviteit, vaardigheden en digitale publieke diensten.
- *Data*: In de Europese Datastrategie van februari 2020 heeft de CIE een reeks van acties aangekondigd om de interne markt voor data te versterken door vertrouwen in datadeling te vergroten en afhankelijkheid van niet-Europese spelers te verminderen, waaronder de *Data Governance Act* (DGA). NL pleit voor het starten van een *Data Innovation Board*, geïnspireerd op de DGA, om met spelers uit het dataecosysteem te werken aan interoperabiliteit en cross-sectorale standaarden voor datagebruik en -delen. De aangekondigde *Data Act* voor Q3 2021 (voorwaarden voor datadeling voor burgers, bedrijven en overheden), de herziening van de richtlijn betreffende de rechtsbescherming van databanken zijn de volgende stap. Om de samenhang te borgen tussen alle data- en cloud initiatieven (de *European Alliance for Industrial Data and Cloud*, de IPCEI Cloudinfrastructuur en services en GAIA-X) roept NL de CIE op om strategische discussies hierover te voeren met lidstaten en vaart te maken met de governance van al deze initiatieven.
- *AI*: Op 21 april wordt AI-wetgeving verwacht op het gebied van veiligheid, aansprakelijkheid, fundamentele rechten en data aspecten en een investeringsprogramma voor AI onderzoek en ontwikkeling. NL pleit voor de ontwikkeling van een mensgericht AI (wetgevend) kader op basis van een *learning approach* en een risicogebaseerde aanpak. Risico's kunnen niet alleen worden bepaald door het kijken naar de sector waarin de AI-toepassing wordt gebruikt en het

risico dat een specifieke AI-toepassing met zich meebrengt. Er moet bijvoorbeeld ook gekeken worden naar de mogelijke impact van de toepassing binnen zijn specifieke context. Op deze manier kunnen de risico's nauwkeuriger en dynamischer worden gekarakteriseerd naarmate zich nieuwe sectoren en toepassingen voordoen.

- M.b.t. *menselijk kapitaal en digitale/ICT vaardigheden* vormen recente EU initiatieven zoals de Vaardighedenagenda en het EU actieplan digitaal onderwijs samenwerkingskaders. NL verwelkomt het nog vorm te geven "*Digital Education Hub*", waarbij intensievere samenwerking en uitwisseling wordt beoogd, gericht op een sterker Europees ecosysteem voor digitaal onderwijs. Concrete initiatieven kunnen verder ondersteund worden vanuit EU programma's zoals Digital Europe en Erasmus+. NL kreeg in de landspecifieke aanbevelingen 2020 digitale vaardigheden als aandachtspunt voor investeringen en hervormingen.
- Op 16 december jl. heeft de CIE een cyberpakket uitgebracht, waaronder een nieuwe EU Cyber Strategy en een voorstel tot herziening van NIB-richtlijn.